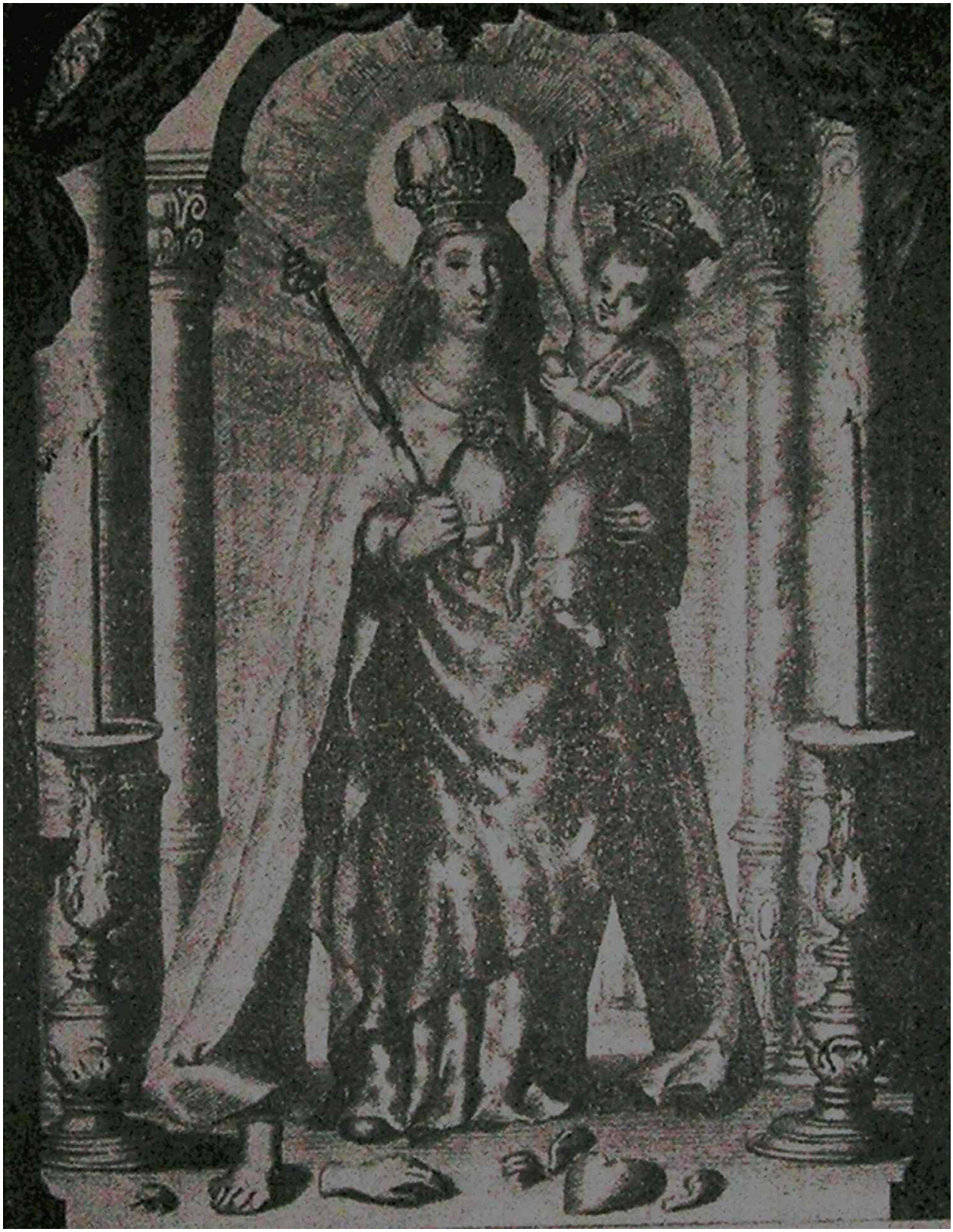

VALLIS BAPTISMI
Alias
KYRITEINENSIS
SEU
DIVERSORII ,
In honorem, memoriam et gloriam, Magnae
DEI MATRIS
Ab ILLUSTRISSIMO DOMINO,
Domino LEONE COMITE de Klobuck
Fundatore Zabrdovicensi munificentissimo
Ante 463 Annos, positis Aris erecta ;
Multarum Nationum peregrinationibus celebrata ; Miraculis
gratiisque, quae hic loci, prodigium illud Cœleste patrat
M A R I A
vel ipso Famae omine, hactenus nota.
Quae ut
Marchionatui Moraviae, celebratior, cultiorque
Orbi terrarum esset ;
Primus Liber hic, ejusdem originem, privilegia, casusque fortuitos loquitur ; alter Miracula,
Ecclesiae Lauretanae Litaniis illustrata, cumulatim ad hoc ex SS.Patrum codicibus, sententiis fideli calamo excerptis, atque concinnatis,
Cum INDICE comprehendit.
Opera, et studio
R.P. MARTINI ALEX: VIGSII, Canonic: Regul: Ordinis Praemonstratensium Zabrdovicii ad Brunam Professi
In lucem data

OLOMUCII, Formis Viti Henrici Ettelii; Expensis vero Monasterii
Anno Domini, quo

Mater IVstae DILeCtIonIs, agnItIonIs et speI
(Ecclesiasticus 24,24)

IngreDItVr sIne MaCVLa
(Psalmus 14,2)

Et sICVt soL orIens In MVndo
(Ecclesiasticus, 26,21)

[Anno Domini 1663]

Ú D O L Í K Ř T U

neboli

K Ř T I N S K É

čili

Ú T U L K U

Ke cti, paměti a slávě velké

MATKY BOŽÍ

NEJJASNĚJŠÍM PÁNEM

Panem LVEM HRABĚTEM z Klobouk

velmi štědrým zakladatelem Zábrdovickým

Před 463 léty postavením oltářů zřízené ;
poutěmi mnohých národů oslavené ; zázraky
a milostmi, které činí na tomto místě div onen nebeský

M A R I A

již svým proslulým jménem až do nynějška známé.

Aby bylo

Markrabství moravskému slavnějším a
Okrsku zemskému uctěnějším ;

První kniha tato mluví o jeho původu, výsadách,událostech a příhodách ;

Druhá s ukazatelem obsahuje zázraky
Objasněné církevní Loretánskou litanií s hojnou zásobou myšlenek sv. Otců

Z jejich knih věrně k tomu vybraných a sestavených.

Prací a péčí

Důst.pána MARTINA ALEXANDRA VIGSIA professa kanov. řeh. Řádu

Premonstrátů v Zábrdovicích u Brna

Na světlo vydaná

V OLOMOUCI, tiskem Víta Jindřicha Ettela ; vlastním nákladem kláštera

Léta Páně 1663

Mater IVstae DILeCtIonIs, agnItIonIs et speI
(Matka spravedlivého milování, poznání a naděje)
(Sírachovec, 24,24)

IngreDItVr sIne MaCVLa
(Vychází bez poskvrny)
(Žalm 14,2)

Et sICVt soL orIens In MVndo
(A jako slunce vycházející na svět)
(Sírachovec, 26,21)

CAPUT QUINTUM

De locis admirabilibus et inscrutabilibus, quae cis atque pone hanc Vallem reperiuntur. Conjectura de iisdem.

Ubi amphractuosa montium praecipitia limpidissimas, populisque gratiosas, parturiunt scaturigines : inibi providentissime geminos aquarum rivulos, primo, intra viscera Kyriteinae desponsant, qui dein´ in unam coaliti societatem, innatant alveolo pratis, et ad molae officinam vagabunde praetervecti, in rota franguntur perduelles : atque ita molae, justis persolutis, deproperant ad conterminam piscinulam, momentaneam capturi quietem.

Ergo, ne jugi statione pigrescerent, verum assidua velitatione vitaliores redderentur, ad quam confluxere loci positionem, rursus per intima aggeris ostia, quadrupedante sonitu, quasi lymphati, egressi, amissum iter quaerunt : quo invento, posthabita omnis comitatis indulgentia, qui prius in alveum nactus tempus, jus potius sibi vendicans, audacissime devexa rostrat *(a) volucremque fuga praevertit Hebrum :* donec demissa Babae montis latera lambens *(b) occulto itinere subit terras* illius, relictoque post se commilitone, se se quaesiturus, post quattuor, a grandi illo specu (de quo nobis auspice Deo, futurus sermo) circiter stadiorum jugera *secreto reversus, palam* e saxo ingenti *venit.* Pulchritudo et copia illius aquae, tum nativa frigiditas comesque frigiditatis dulcedo, eo plus animo mortalium illudit, quo plus refrigerat, nec tamen ut antea palustris, sed ab omni, in confragosis locis, foeculentia februata, ut crystallus lucescit.

K A P I T O L A PÁTÁ

O podivuhodných a neproniknutelných místech, která se nacházejí na obou stranách tohoto údolí. Výklad o nich

Kde se rozeklané horské srázy chystají zrodit nejčistší a lidem příjemné prameny: snoubí se v tu chvíli v nitru Křtin velmi prozíravě potůčky vod, jež se společně zrodily a které se poté, splynulé v jeden celek, vlévají malým řečištěm na luka, když loudavě uplynou k mlýnskému stavení, tříští se nepřátelsky o [jeho] kolo; a když vykonají, co jim náleží, spěchají takto od mlýna k sousednímu rybníčku, aby na chvíli dosáhly klidu.

Aby nepřetržitým stáním nezlenivěly, nýbrž aby se stálým dorážením staly ještě živější, vydávají se za klopotavého zvuku, jakoby vzteklé, zpět přes nejhlubší otvory hráze a hledají ztracenou cestu k tomu místu, kde se stekly; jakmile ji objeví, odloží všechnu mírnost a laskavost, díky níž dříve nalezly řečiště, a spíše si vyhrazují právo velmi směle zdolávat srázy, *(a) prudkým tokem předstihuje rychlý Hebros* a omývá dolejší stráně vrchu Baba, dokud *(b) nevstoupí skrytou cestou do* jeho *nitra:* když za sebou [proud] zanechal svého společníka, chtěje najít sám sebe, přibližně po čtyřech korcích honů od oné veliké jeskyně (o které budeme s pomocí Boží ještě hovořit) se *v skrytu obrací a vychází všem na očích* z ohromné skály. Znamenitost a dostatek oné vody, také [její] přirozený chlad a s chladem spojená lahodnost klame lidské duše tím víc, čím víc[voda] chladí; přece se však, nikoli bahnitá jako dříve, ale v drsných místech očištěná ode všeho kalu, třpytí jako křišťál.

Ista itaque in convalle (cura hanc Provinciam, Lector, et apud viam, quae Bilovvitio ducit, redi) solitudo, in procinctu est, ex adverso duplicia saxorum chasmata demonstrans, unius : *os arctum (c) et obscurum,* his angustiis constringitur ; ut cum non suscipiat inquilinum, nisi quadrupedem, etiam non dimittat. *Paulatim deinde ulterioribus se se pandentibus,* declivitati obnoxium est, et praecipitio ; unde, quantum sollertiae insumendum est, tantillo si spectes, periculum docet ne pereas. Si ruis *: (d) totum hunc diem non homo es !* videre potes ruinae ostium, non fundum ; et quidem, videtur *facilis descensus* esse *(e) sed revocare gradum,* non opis est nostrae.

A tak v tomto údolí (všímej si, čtenáři, této krajiny, a přejdi u cesty, která vede od Bílovic) číhá opuštěnost, ukazující na protější straně dvojitý otvor ve skalách: *ústí* jednoho *je úzké a(c) temné* a je svíráno těmito těsnými místy, takže když nepřijme přistěhovalce není-li to čtyřnohý tvor, také ho nepropustí. *Vnitřní prostory se dále pozvolna rozšiřují* a kvůli srázu a propasti je v nich nebezpečno; proto – jestliže bys dbal jen o to, kolik obratnosti je třeba vynaložit, tě nebezpečí poučí, abys nezahynul. Chvátáš-li tam, *(d) nejsi člověkem jen po celý tento den*! Můžeš vidět ústí srázu, ne dno; a ovšem, *sestup* se jeví jako *snadný*, *(e) ale obrátit krok zpět* není v naší moci.

Huc ille, exhaustis pudori perfuga, et proditor, vetustissimae arcis, in inaccessa rupe sitae Novvyhrad (licet jam dumtaxat, visantur rudera, et muri aliquot in acervo) Laurentius Wokoun ab amicis istuc jactatus, perfidiae suae poenas exolevit; *dignus* puta *(f) operarius mercede sua,* qui Trophaeum figens, ob caecam auri famem, cum Svecicae factionis cohorte, in altissimo hoc jugi supercilio, de exuviis Kyriteinensibus; descendit postmodum implumis in profundum Icarus, pro sacra supellectili Kyriteinensis Matris, pro miraculis a canibus Balticis furiose discerptis, sceleste conculcatis contumeliose acceptis, pro Privilegiis a Romana Ecclesia liberatissime indultis, non saxeis his, in quas ingruit plumis, verum candentibus prunis, pro molli pulvillo sub craticula suggestis dignus : poterat *proditor iners (g) quae angusto tempore* susque, deque, *vertit,* epimenidem suam, non intra serpentium, bufonumque prostibula, edormire. Sed demum*, malum consilium (h) consultori* cecidisse *pessime,* tum primum fortasse, deploratae calamitis homo intellexit, quando tali mortis dedecore damnatus, licuit illi primo (quod nulli unquam alias accidisse scio) horroris istius latitudinem, et vasti hiatus altitudinem mereri : quam circumscriptam si amoenitatem suam, posteris tantisper commendasset ; haberet pedisequos Curtios ; sed, quam solus vidit, ceteris invidit :

Sem na tu stranu byl [svými] druhy svržen Vavřinec Vokoun, onen přeběhlík bez špetky cti a zrádce prastaré tvrze Nového hradu, která leží na nepřístupné skále (lze si prohlédnout už nanejvýš sutiny a nějaké zdi na hromadě), a odpykal trest za svou zradu; věř, že *(f) hoden mzdy své je dělník*, který kvůli zaslepenému hladu po zlatě s oddílem švédského vojska zabodával vítězné znamení na tomto nejvyšším vrcholku hřebene pro křtinskou kořist: nedlouho potom, jako Ikarus zbavený křídel, sestoupil do hlubiny; kvůli posvátným předmětům křtinské Matky, kvůli předmětům činícím zázraky, které baltští psi zběsile rozkradli, bezbožně zneuctili a potupně převzali, kvůli výsadám, povoleným co nejlaskavěji římskou církví, nebyl hoden tohoto skalnatého peří, do něhož vrazil, nýbrž do běla rozžhaveného řeřavého uhlí, jež [by] bylo sneseno pod převis místo měkké podušky: *zbabělý zrádce (g)* se nemusel ze své sudby, *která se v tísnivé době obrací* na tu i na onu stranu, vyspat do doupěte hadů a žab. Leč snad teprve tehdy, když byl odsouzen k takové hanebné smrti, [ten] člověk bídné záhuby pochopil, že *zlý úmysl (h)* dopadá *nejhůře pro [jeho] strůjce*: on směl jako první změřit šíři této hrůzy i hloubku nesmírné propasti (což, jak vím, se nikdy jindy nikomu nepřihodilo), kdyby ji byl, [už] vymezenou, svěřil potomkům jakožto svou krásu, měl by následovníky, [druhé] Curtie; on však [hloubku], kterou jako jediný spatřil,

maluitque silere, quam eloqui felicitatem, rusticus Pythagoras.

Quod merito adscribas Arbitrae nostrae; cur enim impune sivisset, sui proditorem : *plus saepe nocet (i) patientia Regis quam rigor ;* clementiam, appellasset utinam suam, non Tribunal ! crimen expiasset confessione, non sanguine ! oblitus tamen naturae, ultra quam humanum est, furibunde in mortem ruit succidanea ; et quanquam *tactus (k)* sacra sacrae exomologeos *virga,* immitis fera omne mansuetudinem despuit, suosque dedecore sibi parentavit. Ne vero *injuriam* Beatae Matris, a furcifero illatam posteritas *more Carthaginensium (l) inultam pateretur,* descendit quotannis, ad visendum hunc *Absalonem (m) acervo lapidum* coronatum, Stephani grandine scelus vindicatura.

Apparet ulterius (declivitate montis arbusta mixtim spargente) alia generis istius, cautium fissura, arbitrio Coelesti (sic dicendum) dolata : cujus vacuitas ad Pyramidem conformata, in bis quaterna prolongatur ferme orgiarum invervalla. Superne definit esse, inferne ampliatur : spoliarium non inconvenienter, ad mortuorum cadaverum immanes manes aptum, dicendum esset, et *(n) Favissae Capitolinae* ; nisi *(o) columbam Castissimam* plusquam similibus *foraminibus petrae (p) cavernis maceriae* ratiocinarer oblectari. Plura tamen hic Naturae debentur, quae Pario quasi lapide specu vestivit, et saepsit (luce etiam se se toto ostio insinuante) quam exquisitissimae Artificum operae ; quia certe, non tam oculos suspendunt, quae humana ab arte processere, quam, quae ad Opificem Naturam recurrunt.

ostatním lidem upřel: a chtěl raději mlčet než vylíčit [své] štěstí, ten venkovský Pythagoras.

Právem to připisuj naší Svědkyni, vždyť proč by byla ponechala svého zrádce bez trestu? *Královská trpělivost je často na škodu (i) více než přísnost*; kéž by se byla dovolávala své laskavosti, a ne soudu! Zločin by byl odčiněn přiznáním, a nikoli krví! Zločinec však zapomněl na přirozenost více, než je lidské, zuřivě se zřítil k záhubě; a ačkoliv *pocítil (k)* posvátný *trest* posvátného vyznání hříchu, odmítl jako hrozná šelma veškerou laskavost a ke své hanbě přinesl oběť pro sebe samého. Aby ovšem potomstvo neponechávalo *bezpráví* na Svaté Matce, způsobené šibeničníkem, nepomstěno *jako Karthagiňané (l)*, sestupuje každý rok [na dno], aby navštívilo tohoto *Abšalóma (m),* ověnčeného *hromadou kamení*, s úmyslem potrestat zločin Štěpánovým kamenováním.

Dále [za ní] je patrná (na svahu kopce řídce porostlého křovinami) jiná skalní rozsedlina téhož druhu, vyhloubená z Boží vůle (tak je to třeba říci), jejíž prázdný prostor, utvářený jako pyramida, se rozšiřuje do rozměrů téměř dvakrát čtyř sáhů. Nahoře se uzavírá, dole se rozšiřuje: márnice přiměřeně vhodná pro strašlivé duchy mrtvých těl, slušelo by se říci, a *kapitolskou nádrž (n),* kdybych nevyvodil, že z více než podobných *otvorů ve skále (p) a vyhloubených prostorů v hřbetu* se těší [i] *(o) Nejposvátnější holubice.* A přece je zde více věcí [za svůj vznik] zavázáno Přírodě, ta oděla jeskyni jakoby do parského mramoru a zahalila (i světlem, které proniká celým otvorem) jako nejjemnější umělecké dílo, protože oči zajisté přitahuje ne tak to, co vzešlo z umění lidí, jako to, co se vrací k Tvůrkyni Přírodě.

Ea propter priusquam curiosis oculis lustraturus sum, pergrandis illius foraminis horrorem, ad quem crebri arborum frutices e dextera harum speluncarum (de quibus nunc mentio facta) ad sinistra inaequali viriditate se se laetissime devolvunt : quem Xerxen male entheatum conjurasse in montem Babam citabo ; ut post habitis Athos visceribus, in hoc perforando, impensam perdiderit suam, et mentem? quippine ? verum commodius illud vellicat aurem, et vel *(q) vi ventorum* subterraneorum *accidisse, specus, hiatusque terrae subeuntium (r) vehementem aliquam exhalatione in cavernas terrae deferendo, et, in his, spiritum vehementissime inclusum incitando ;* vel *(s) cataclismi satis manifestas has esse reliquias, et per eas allatarum mundo cladium munimenta* in confesso est : vel : *siqius specus saxis penitus exesis montem suspenderit (t) non manu factus, sed naturalibus causis in tantam laxitatem excavatus, dicendus est.*

Proto, dříve než zvědavýma očima prozkoumám hrůzu onoho převelikého otvoru, k němuž se velmi šťastně sklánějí dolů z pravé strany těchto jeskyní (o nichž jsme se právě zmínili) na levou nestejně zelené, silné větve stromů, dosvědčím: že zle naladěný Xerxes [by] přísahal na vrch Babu, že kopáním na tomto místě, když útroby pohoří Athos kladl až na druhé místo, vynaložil svou námahu i [svůj] důmysl zbytečně? Pročpak ne? Toto přece snadněji popíchne sluch, a obecně se přiznává, že *jeskyně a propasti vznikly (q)* buď *silou* podzemních *větrů*, *které proudí pod povrch, [tj.] vnášením jakýchsi silných výparů do dutin země (r) a co nejprudším rozbouřením vzduchu, který je v nich uzavřen ;* nebo že *to jsou dostatečně zřejmé pozůstatky katastrofy a připomínky pohrom, které tyto pozůstatky přinesly světu (s); nebo je třeba říci: jestliže by se nějaká jeskyně ve vyhloubených skalách zvedala ve výši na vrchu (t), že není vytvořena lidskou rukou, ale je do takové prostornosti vyhloubena z přírodních příčin.*

Scio, non tantum ante Philippum Alexandri Macedonis Patrem, Regem fuisse, sed usque nunc Principes, Duces, Imperatoresque *(v) pecuniam in altissimis* montium *usque salebris* mancipiorum, sub corona venientium, ministerio, ita odorari ; ut *relicto spiritu libero, in illos se dimittant specus,* in illas exesas chasmate voratrinas, *in quas, nullum noctium, dierumque pervenit discrimen* : at quis proh Deum Immortalem ! hac ratione, hoc tantae molis opus suscepisse, nullo subsecuturo lucro, insimuletur ? dicam Kyriteinenses incolas, et omnes, quotquot districtui illi adjacuere *Trogloditas* fuisse *(w) in cavernis propter frigora habitantes,* quod non aversati indigni domicilii omne, ubi luctuosissimo Sidere, impius Bellonae furor, in territoria eorum debacchabatur (quo discriminis omnis, venturaeque, calamitatis aleam eluderent) hoc menstrue diffringendo, sibi receptaculum fecisse ? non pro vero est;

Vím, že nejen před Filipem, otcem Alexandra Makedonského, byli [takoví] králové, ale že až dodnes knížata, vévodové a císaři za pomoci [svých] poddaných, prodávaných v nevolnictví, slídí *(v) po penězích v největších a velmi srázných hlubinách* hor natolik, že *opouštějí volný prostor a vydávají se do oněch jeskyní*, do oněch jícnů vyhloubených průrvami, *v nichž není žádného rozdílu mezi nocemi a dny*: avšak kdo, při nesmrtelném Bohu, by se dal tímto způsobem podnítit, aby se ujal tohoto tak namáhavého úkolu, pokud by po něm nenásledoval nějaký zisk? Mám hovořit o tom, že obyvatelé Křtin a všichni, kteří bydleli v onom kraji, se stali *troglodyty* a *(w) obývali skalní dutiny kvůli mrazu*, když v době velikého žalu zuřila na jejich území bezbožná zběsilost Bellony [války] (aby tak předešli nebezpečí všeobecného ohrožení a nastávající pohromy), což není známkou toho, že by se odvrátili od nedůstojného obydlí, a že si zřídili toto útočiště pravidelným lámáním [skal]? Není to pravděpodobné;

(x) in Odolla irritatae furoribus, fulguravere adversum David Sarissae ; et quamquam (y) in terram se abstruserit, tamen perscrutatum in cunctis milibus Juda, depulere. Pro vero duco (ut dixi) fatales diluvii imbres, hunc meatu *(z) in abyssum magnam* sibi adaperuisse. Quia enim *(aa) circa Septemtrionis polum colligi undarum vim, Geographi ferunt,* merito, et in hanc *terrae mammam, fluviorumque, omnium nutricem,* hic ad Septemtrionis oram, januam sibi patefecisse (invito quanquam montis jugo) debuerat, furiosum, juxta ac valentissimum elementum. Loquuntur hoc, vel me invito errabundae foraminis istius obliquitates, quae directe, cum in centrum vergant, vix finem, et originem primam quaesituris, non gressus praecindunt.

(x) v *Adulámu* se proti *Davidovi* blýskala kopí rozbouřená vášněmi; a ačkoliv (y) *se skryl pod zem,* přece [ho] porazila*, když byl vypátrán mezi všemi judskými knížetstvími*. Za pravdivé pokládám (jak jsem už řekl), že tento průchod *(z) do hluboké propasti* si zjednaly zkázonosné záplavové deště. Protože se totiž (aa) *kolem severního pólu shromažďuje množství vod, jak praví zeměpisci,* a právem, musel si zběsilý a rovněž velice mocný živel otevřít cestu i *do tohoto prsu země a živitelky všech řek,* sem, do krajiny na severu (i když horské pohoří tomu brání). Hovoří o tom, byť proti mé vůli, bludné klikaté cesty tohoto otvoru, které, ačkoliv se stáčejí do středu, přímo jen stěží rozdělují prohledávajícím konec a sám počátek [chodeb], nikoli [jejich] kroky.

Sunt ibi (bb) secreti terrae, caecique, meatus, Dissimilique modo, tacita tellure latentes Ejaculantur aquas.

Jsou tam (bb) pod zemí odlehlá místa a též slepé chodby, [jež] rozličným způsobem chrlí ven vody, které jsou skryty v mlčící zemi.

Placeret etiam, id terrae motu cavernatum, quandoquidem ex copiosa exhalationum praesentia *(cc) varie terra quatitur,* et hoc durante concussu *varia eduntur opera* ; et nonnunquam *(dd) orto* hoc *immani impetu, montes frangi, nonnunquam illidi contingit ;* sed quid ita ? alia ruina est prostratorum vi motus, alia hujus : hic forte *(ee) montes ceciderunt, et sub ruina steterunt;* inibi si Alpes Appenninae *(ff) Hannibalis aceto putrefectae* saepius tremuissent, etiam corruissent. Ut prorsus me absolvam, cum ipsa montis mole, naturae beneficio, crevisse hoc tenebris horridis suffusum antrum, aut penitus concedo, aut veriora secutus, diluvio, ut par est, imputo.

Mohlo by se myslet, že to bylo vyhloubeno zemětřesením, protože právě kvůli hojné přítomnosti výparů *(cc) se země různým způsobem zachvívá* a během trvání otřesů *vznikají různé útvary*; leckdy *(dd) se při vzniku* tohoto *strašlivého nárazu lámou hory*, *leckdy se stává, že [do sebe] narážejí*; ale pročpak? Jedna troska patří mezi zřícené [útvary] kvůli síle pohybu, druhá kvůli tomu: [že] zde *se* možná *(ee) hory zřítily a pod sutinami se zastavily;* kdyby se bývaly appeninské Alpy, *naleptané Hannibalovým octem (ff)*, otřásaly častěji, také by se zřítily. Abych se dále nezaplétal, buď upřímně připouštím, že se tato jeskyně naplněná hroznou temnotou zrodila [zároveň] se samotnou hmotou hory, díky přízni přírody, anebo, budu-li následovat [to, co je] pravděpodobnější, přičítám [její vznik] přívalu vod, jak je přiměřené.

Quocirca Amice Lector, subterraneum hoc domicilium cautis passibus lecturus, non manu (gg) aut arte humana factum puta, sed ita a Natura exornatum intellige ; ut totum quasi excisum, et cavatum undique in monte, quodque caput rei est, sine externa ulla materiatione calcis et ligni suppositicii, confusionis, ruinaeque, manens expers, in multas Graecorum Olympiades, et Persarum parasangas, se praesagit inviolabiliter permansurum. Si vacat, tantisper mecum pedem fige ; hic ego (hh) Homeri instar sua carmina, ad Meleten amnem in antro fundetis in antro hoc (ii) Loxitas imitatus, (kk) Tibi pro virili, non tam virga Astrologica, omne ad amussim cupio dimensum iri.

A proto si nemysli, milý čtenáři, který máš v úmyslu obezřelými kroky projít tento podzemní příbytek, *že byl vytvořen lidskou rukou (gg) anebo důmyslem,* ale věz, že je od přírody tak *vyzdoben; že je celý jakoby vyhlouben a vydlabán všude v hoře, a [to], což je podstatou věci, bez nějaké vnější hmoty z vápence a podpěrného dřeva, trvale prost sesuvů a řícení; a předvídá, že bude existovat po mnoho řeckých olympiád a perských parasang. Je-li to možné, zastav pro tuto chvíli se mnou [svůj] krok: já zde (hh) (podobně jako Homér, chrlící své básně ve sluji u řeky Meles), v této jeskyni (ii) napodobiv Lixity, ti (kk) chci podle tvých sil, ani ne s astrologickou hůlkou, všechno rozměřit.*

Priusquam tamen intro concedas *periculosum* crede *(ll) in speluncis manere, et difficile,* tum quia obscurae, et instabiles; tum quia humidae et incertae. Ergo qua omnem discriminis arenam augurio auspici supervincas, ducem accersi ignem : *(mm) interiora* enim hujus taeterrimae speluncae, *nisi illato lumine,* haudquaquam sanissimae mentis homo scrutabitur, cum *obscura* omnia *sunt, et perpetuus cuniculus iter* maeandricum prorsus *praebet in foramina ignota.* Sed iam progrediamur.

Avšak dříve, než se odebereš dovnitř, věř, že *prodlévat (ll) v jeskyních* je *nebezpečné a nesnadné*; jednak proto, že jsou temné a ošidné, jednak proto, že jsou vlhké a nejisté. Abys tedy s předvídavým ochráncem překonal všechen zápas [tohoto] podniku, zjednej si za průvodce pochodeň, neboť *(mm) vnitřní prostory* této nanejvýš strašné jeskyně, *není-li vneseno světlo*, třebas je bude zkoumat člověk velmi zdravého rozumu, *jsou* všechny *temné*, a *nekonečný průchod vede* křivolakou *cestu* dopředu *k neznámým otvorům*. Ale vydejme se už na cestu.

Ne itaque quispiam, voluptatis oestro perculsus, temerarie visendi hoc antrum praesumat, provida mens Excellentissimi Sacri Romani Imperii Principis CAROLI a Lichtenstein, etc. vectibus etiam obductis, operose os specus, obserari fecit. Cujus cum limen salutas, ipso statim in introitu, erectam, et consummatissimam membrorum Tuorum compagnem (si florentissimae aetatis es) amittis. Proinde, quae praecipue huic antro, et Ditis quasi adyto (nn) prima Tui debes animi bona, debes ea, quibus solet impertiri, nam ne *(oo) genus inhumanitatum noxiosissimum* incurreres, disceresque tam revereri interdum, quam vereri tenebras *(pp) filius lucis* : non alium mecastor hoc antrum sibi deposcit inquilinum,

Aby se nikdo, omámen nadšením z požitku, neodvážil k nerozvážné návštěvě této jeskyně, dal prozíravý duch nejvznešenějšího knížete Svaté říše římské KARLA z Lichtenštejna, atd. uměle uzavřít ústí jeskyně také zvenčí. Když pozdravíš její práh, hned u samotného vchodu ztrácíš vzpřímené a dokonalé spojení tvých údů (jsi-li v nejkrásnějším rozkvětu svého života). Zejména proto, což je pro tuto jeskyni a jakoby Dítovu [Plútonovu] svatyni nejdůležitější, *(nn) musíš být nejprve v nitru dobrým*, musíš činit to, čemu bývá prokazována úcta, totiž abys nepropadl *(oo) nejškodlivějšímu druhu nevzdělanosti* a nenaučil se, *(pp) syn světla,* ostýchat se a obávat se temnot : při Kastorovi! tato jeskyně si nežádá jiného návštěvníka než

quam, qui abjecto ad tempus libertatis signo, inclinato capite, passuum circiter duodeno cursu procedit. Quibus, ne capite offendas, cautissime emensis, liber Tibi, temet e vestigio recolligendi, et erecto situ deinceps ambulandi, datur recursus. Hic, mirifica spelaei non ita ampli latitudo, primam contemplationis Tuae, adeo, consternat acrimoniam ; ut nescias, qua loci hebetatus causa, per omnia oculos feras. Lapis jam, jam lapis partim fusca, partim marmoris instar candidi, candida species facile aspectum furatur : ipsumque *antrum (qq) latis primum patet,* et ad dextram, sinistramque, sese non longiuscule porrigentibus *faucibus, postmodum* etiam *in processu per angustias obscuratur.*

toho, který dá na chvíli stranou znak svobody, skloní hlavu a postupuje cestou dopředu přibližně dvanáct dvoukroků. Když je nanejvýš opatrně ujdeš, abys nenarazil hlavou, je ti dopřána svobodná možnost sledovat své kroky a konečně se navrátit do vzpřímeného postoje. Zde podivuhodná šířka jinak nepříliš rozsáhlé jeskyně tak ohromí počáteční ráznost tvého uvažování ; že nevíš, co tě na tomto místě tak oslepuje a začneš se rozhlížet. Tu kámen, tu zčásti černá, zčásti bílá podoba kamene jako u bílého mramoru, odvrací snadno pohled : *jeskyně (qq)* samotná *se nejprve* napravo i nalevo *rozevírá širokými průchody,* táhnoucími se nepříliš do dáli *rozsedlinami, a potom se při postupu dále také v úzkých místech zahaluje temnotou.*

Recurrit ferme ad pristinas introitus primi angustias ; ut processuris majorem sui capacitatem demonstret : ad quam, priusquam ex voto quis pertingat, insitum a natura hominibus videre, et nova scire, ad laevam octo orgiarum exporrectum foramen, illorum studium moratur. Deinde per amoenas umbras, et antri opaca caecutientibus, liberam evagandi, elargitur facultatem. Hic Tibi, cui enim ? latum utrumque, intra multiplex passuum spatium se aperit ; cujus dextra, latitudine, longitudineque amplior, diuturnis exesa, fissaque, sublapsibus, desuper sub abside, scatet inhospitali penitus cubili. Latus petrae, pedes vicinos amplius eminet , abscissum undique, et abruptum ; quo evadere nitentibus, nil ferrei cunei, quos in saxum defigant, nec validi funium laquei, quibus semetipsos levent, prosunt : sed praeparatis in ascensum scalis, ne pleno impetu ad ima ferantur, magna cum

Vrací se pak nazpět až téměř ke dřívějším zúženým místům blízko u vchodu, aby ukázala těm, kdo mají v úmyslu kráčet dále, svou mnohem větší rozlohu : než se k ní však někdo dostane, veden přáním, jež příroda vnukla lidem, totiž vidět a poznávat nové věci, zadrží jeho snahu otvor vlevo rozevřený na osm sáhů. Potom jeskyně štědře dopřává volnou příležitost k toulkám půvabným přítmím a místy pokrytými stínem. Zde se ti, vždyť komu jinému ? obě stěny otevírají do prostoru o mnoha dvoukrocích; jehož pravá strana, rozsáhlejší co do délky i šířky a shora pod výklenkem rozeklaná a rozštěpená ; dlouhotrvajícími sesuvy oplývá zcela nehostinným sídlem. Skalní stěna, ze všech stran srázná a příkrá, vyčnívá vysoko nad sousední průchod ; těm, kteří se tudy snaží proniknout ven, nijak nepomohou železné skoby které by zaráželi do skály, ani silné smyčky lan, kterými by sami sebe nadlehčovali : nýbrž

industria, gressus figunt. Quid tamen prodest homini nil inexperti, omnia circum lustrando, omittere, et *(rr) abruptissimas petras, quae solis ibicibus perviae sunt,* rimari ? Discant saecula !Hominibus *nil (ss) dulcius esse, quam omnia scire.* Caeterum huc enixi, sine fructu confusi squalore antri, domesticas facibus illatis, amoliuntur tenebras, hoc uno dumtaxat, quod viderint, contenti.

si musí razit cestu po žebřících, připravených s velkou pečlivostí, aby se plnou silou nezřítili na dno. K čemu je však nezkušenému člověku, že při prohlížení všeho kolem nic neopomene a propátrá *(rr) nejpříkřejší skály, které jsou dostupné jen pro kamzíky ?* Nechť se slídící pokolení poučí ! Pro člověka *není (ss) nic sladšího než všechno poznat.* A ostatně, když se sem vyšplhali bez užitku, neboť je zarazila temnota jeskyně, přinesli si z domu pochodně, překonali tmu, a to jediné, co spatřili, je uspokojilo.

Huc scio congesta complurima aeris pondera, et Svecicae rabiei intra latibulum hoc, ingeniose quidem subducta; nisi haec pervicacissimum Rusticorum ingentium ipsa saxa etiam (cum bella exitiosissime intonuere) scrutari edoctum, exenterasset. Refertum id erat, omnis generis supellectili ; jacuere per hujus spelaei deserta, metalli projectim utensilia : suprema denique in tenebris incolumitate sperata, Depositoris fidem, duodecim passuum latitudinem implentia, implorabant ; sed, o excaecatae mentis libidinem ! quae Diti jam quodammodo fuere sacra, sibi sic ruricolae fecere communia ; ut dies, noctesque clependo, doluerint intra tenebras auream pecuniae lucem *(tt) quae effundendo magis, quam coacervando melius nitet,* inhabitare debere, atque foro externo, internoque palpum obtrusuri *(vv) legem* furti, *cereum nasum habere, Regem* tantum *ferream manum* dictitabant. Quid ad haec Jurisperiti ? *(ww) non dabitis murum sceleri, qui vendicat, ibit.*

Vím, že sem do tohoto úkrytu bylo sneseno velké množství peněz, skutečně důmyslně odňaté švédskému drancování : kdyby se nebyla nanejvýš tvrdošíjná povaha venkovanů naučila prozkoumávat i tyto skály (když války zuřily nejzhoubněji), aby je vybrala. Předtím to zde bylo nacpáno předměty všeho druhu ; v této pusté jeskyni ležely pohozené kovové předměty ; a doufalo se, že teprve ve tmě zůstanou naprosto bez úhony, dovolávalo se poctivosti toho, kdo je uschoval, zaplňovaly šířku dvanácti stop; avšak ta chtivostí zaslepená mysl ! co již jakoby bylo zasvěceno Dítovi [Plútonovi], si venkované takto přivlastnili ; po dny a noci vykrádali, a bylo jim jen líto, že by zlatý lesk peněz *(tt) které lépe září, jsou-li vydávány, než jsou-li hromaděny,* měl zůstat v temnotě. Tuto lest hodlali skrýt navenek i uvnitř a říkali, že *(vv) právo má nos z vosku a jen král má ruku železnou.* Co na to znalci práva ? *(ww) neposkytnete záštitu před zločinem, kdo vymáhá, půjde dál.*

His tamen, Lector aurem non praebiturus, ultro procede : processuro Tibi, in crucis formam se se diffundit ; ad sinistram experiere descensum, quasi abyssi venam : unde si lapidem jactas majore impetu, quam viribus pulsus, devehitur per devexum, ad dextram non ita. Penitius eunti, aequa gaudet latitudine : ubi Latomi pro Excellentissimo Megistane CAROLO a Lichtenstein fregere lapidem.

Nehodlaje však těmto záležitostem popřávat sluchu, popojdi dále, čtenáři : Tobě, který hodláš vykročit, se rozvětvuje do podoby kříže ; nalevo rozeznáš svažující se cestu, jakoby nitro propasti : pokud odtud hodíš kámen a vymrštíš ho s větším rozmachem než silou, řítí se po srázu dolů, napravo tomu tak není. Kdo jde hlouběji, raduje se z poklidné rozlehlosti: zde lamači lámali kámen pro nejvznešenějšího šlechtice KARLA z Lichtenštejna.

Porro saxi corpus, ut continuatur interrupte; sic alba, et fusca lapidis semper manet forma. Hoc uno hic exornatur (ut ante etiam) quod quasi per cnephias guttatim stillando *(xx) in similitudinem lapidis, aquae durantur:* esse autem quasdam *(yy) quae cogantur in lapidem,* locus facit. Fabulosi certe quiddam comminiscitur de *(zz) Corycio specu* Pomponius Mela, qui *terrere* hunc, *ingredientes sonitu cymbalorum* perstringit : quasi hunc tam foecundae Musae virum latuisset ; *aërem, dum intra frigidos (aaa) rupium recessus in aquam mutatur,* stillicidia sua, ubi plura coiere, et turba dedit vires, subinde stillantia, *suavissimum quendam stridorem sic elicere* (praecipue aquis inferne meantibus) ut a cymbali specie, nullatenus discrepent. *In saxis ac speluncis (bbb) permanat aquarum liquidus humor, et uberibus flent omnia guttis.* Hic istud etiam est, sed hoc mirabilius, quod pugillo aqua recollecta mox ut foras elata vivacioris aurae gustarit rigorem, quandoque lapidescat.

Dále je skalnatý útvar, který jakoby nesouvisle pokračoval ; vzhled kamene tak stále zůstává bílý i černý. Je to zde vyzdobeno tím samým kamenem (jako i předtím), protože *(xx) vody tuhnou do podoby kamene* jakoby roněním kapek z krápníků : místo však způsobuje, že jsou některé, *(yy) které se na kámen srážejí.* Jistě něco pohádkového si ostatně vymýšlí o *(zz) Kórycké jeskyni* Pomponius Mela, který se zmiňuje, že *děsí vstupující řinčením činel* : jako kdyby tohoto muže s tak plodnou Múzou ukrývala ; a že *vzduch zatímco se uvnitř studených (aaa) skalnatých skrýší mění ve vodu*, vyluzuje svá kapání, kanoucí čas od času, když se spojí více [kapek] a množství jim dodává sílu, jako *jakési velmi příjemné skřípění* (obzvláště vodami plynoucími v podzemí), takže se od zvuku činel nijak neliší. *Na skalách a v jeskyních (bbb) zůstává tekutá vlhkost vod a hojnými kapkami všechno slzí.* Tohle zde také jest, ale o to podivuhodnější, že voda nabraná do dlaně, brzy potom, co je vynesena ven na svěží vzduch, okusí ztuhlost, poněvadž zkamení.

Posthaec, etiamnum, in majorem effusum foramen planitiem, sinistrorsum eundo, (nam aliud foramen est recti cursus, quod *(ccc) praealtae, praecipitesque fossae, pluribus locis objectae,* quando Tibi *abrumpunt iter, sensimque et caute* in his est *progrediendum,* eo a me mi Lector nullatenus ducendus es) antiquissimorum Templorum pulcherrime mentitur absidem, jam saxo depresso, jam extuberante. Habet et sub se (immo miratur) ad laevam partem ingentem voraginem, aspectui, non descensui idoneam, cujus imum si te cupido incesserit scrutandi, lapidem obvium praemitte, ne te mittas.

Potom kromě toho při chůzi doleva je otvor, který se rozprostírá do větší rovné plochy, velmi pěkně napodobuje výklenek nejstarších chrámů, tu vyhloubenou skálu, tu vypouklou (jiný otvor je totiž v přímém směru, pročež když ti *(ccc) přeruší cestu velmi hluboké a srázné příkopy, založené na mnoha místech, je třeba kráčet vpřed zvolna a rozvážně* mezi nimi, tam mnou naprosto nemáš býti veden, můj čtenáři). A má pod sebou (dokonce s podivem hledí) na ohromnou propast, vhodnou k nahlédnutí, ale nikoliv k sestupu, zmocní-li se tě touha prozkoumat její dno, vyšli napřed kámen, který je po ruce, aby ses nezřítil.

Abhinc quadraginta circiter passus legendo, stupendam prorsus, et natura mirabilem offendes aquam, quae febre,

Když odtud ujdeš asi čtyřicet dvoukroků, narazíš na úžasnou a svou povahou podivuhodnou vodu, která je neomylným lékem pro těla nepříznivě postižená

scabieque inique corruptis corporibus, medela sit infallibilis. Non tamen hanc, quo voles, tempore invenies ; nam si Coelum imbribus sit foedum, et *(ddd) tempestas per gradus (ut solet) intumescat,* quam canali traxit, conservavitque Coelo sudo fontanam, protinus demersam abscondit, sin Sol risurus, toti dederit eutrapeliam Horizonti :

(eee) - - - tunc ducta cavis cannalibus unda, Confluit in quandam mira ratione lacunam.

Dispar autem huic *Magnesia (fff) inter Trallas atque Nissam* Plutonis, ac Junonis, *Charontum reperitur antrum ;* nam ibidem dolore tabescentes multa dierum intercapedine *jejuni detenti exudant* : hic abluti, recepto virium vigore, abscedunt.

Post hanc canalem, et statim, ad quindecim pedes artatur, adeoque, rupis inhumana moles, terrae superficiem lambere videtur ; ut nisi jam satiata, labium amoveret indiscretum, terram, quam post se aspectu mirabilem habet (in qua passim, cum induruit, nomina sua scalpunt) intercluderet. Denique, ut paucis omnia complectar, finis hujus foraminis, et *ultima (ggg) altos recessus habent.*

Ceterum plures hic sunt, quam calamus possit comprehendere obicis ignari meatus, plures itinerum obliquitates, quam quis posset pro numero investigare, quas ego consulto praetermissurus, quae infra lacrymantis saxi congeriem ossa, materiae mollitie obruta lata latent, corporis quidem pleraque humani, ceterum nostri saeculi mensuram vincentia, luci mandabo.

Si ergo montibus, suppositos Gygantes, et Graeci, et Latini scripsere Vates, uti (*hhh) Enceladum sub Aetna, (iii)* sub Inarime Typhoëa, sub Caucaso

horečkou a svrabem. Přesto ji nenajdeš v době, kdy budeš chtít ; je-li totiž nebe kvůli deštivému počasí škaredé a *(ddd) bouřné mračno se postupně (jak je zvykem) nadouvá,* brzy zaplaví a ukryje pramen, který svedlo do koryta při bezmračném nebi a uchovalo, jestliže však slunce, které se hodlá usmívat, udělí živost celému obzoru,

(eee) - - - tu voda proudící vyhloubenými kanály stéká do jakési prohlubně podivuhodného rázu.

Od této se však liší *Charontova jeskyně, která se nachází v Magnésii (fff) mezi Trallami a Plútonovou a* Junoninou *Nissou ;* neboť na onom místě se lidé trápení bolestí *potí, drženi o hladu* po dobu mnoha dní : zde odcházejí očištěni, když znovu nabyli svěžesti a sil.

Hned za tímto korytem se zužuje na patnáct stop a zdá se, že nelidská skalní hmota se dotýká povrchu země tou měrou, že kdyby, nasycena, neodsunula svůj hrubý ret, uzavřela by hlínu, kterou má za sebou, podivuhodnou na pohled (do níž lidé na různá místa vyrývají svá jména, když ztvrdne). Konečně, abych několika málo slovy vše shrnul, konec tohoto otvoru a jeho *(ggg) nejzadnější místa mají i vysoké prostory.*

Ostatně je zde více průchodů s neznámou překážkou, než by mohlo pero postihnout, více křivolakých cest, než by kdo mohl kvůli [jejich] počtu prozkoumat, a které já hodlám úmyslně pominout, na světlo uvedu kosti, které jsou široko daleko skryty pod nánosem slzící skály, zasypány měkkostí hmoty z větší části jistě z lidského těla, které ostatně překonávají rozměry našeho věku.

Jestliže tedy vylíčili jak řečtí, tak římští básníci, že Giganti byli svrženi pod hory, jako *(hhh) Enkeladus pod Etnu,* (iii) Tyfón pod Inarimé, Prométheus pod

Promethea : quid usque dictu mirum futurum est, si non in solis Aetnaeis, Leontinisque, specubus monstra *(kkk) filiorum Enacinorum*, sed et hos tantarum mensuarum viros, his intimis montium cubilibus abdidisse. Aeternam Dei Providentiam memorem ? *(lll)* scio *in superiori Lydia ambaeso tempestatibus sepulchro Geryonis ossa detecta ;* scio et alibi alia : hic tam voraginibus absorpta, quam stillicidiis, ubi in infimum corruere lapidescentibus, sic cumulata suspicio ; ut nisi, octo cubitis egestus lapis fodiatur, non pateant, necesse est. Nec tamen liquido stat, quae aut cujus generis sint ossa illa : belluis certe immaniora, hominibus formidolosiora, Lapitharum, Gryphium, Draconumque, pleraque, sunt, nec abludunt. Quid rursum dicendum de humanis verticibus superstitibus ? craniis ? cruribus ? lacertis ? arcubus costarum ? ipsis denique coxendicibus ? videtur summus Coeli, et aequus Jupiter, non manubiis, scelsus Gygantum ultus, quos inglorii loquuntur cineres, sed ut *(mmm) per quae quis peccat,* eorundem incurrat talionem, montibus obruisse : qui dedecoris impatientes (*nnn) nihil* voluere *operti,* ne vi vaporum effracti, spoliaria *revelarent.*

Kavkaz : bude to ještě podivuhodná věc k vyprávění, pokud obludy *(kkk) Anákových synů* skryli nejen v jeskyních Etny a Leontu, ale i tyto muže takových rozměrů v těchto nejhlubších horských sídlech. Mám připomínat věčnou Boží Prozřetelnost ? *(lll)* Vím, že *v horní Lýdii byly odkryty Geryónovy kosti, když byl [jeho] náhrobek ohlodán bouřemi ;* vím, že i na jiných místech jiné : tuším, že zde pohlceny jak propastmi, tak kapáním kapek, které se mění v kámen, když dopadly na dno, se tak nahromadily, že mají-li býti odkryty, je třeba, aby byl vykopán kámen o nánosu osm loktů.
A přece není jasné, co je to za kosti nebo jakého jsou původu : pro zvířata příliš obrovské, pro lidi příliš hrozné, jsou z velké části [kostmi] Lapithů, ptáků nohů a draků ; a hodí se k nim. Co mám naproti tomu říci o pozůstatcích lidských temen hlav ? o lebkách ? o nohou ? pažích ? zakřivených žebrech ? a konečně o samotných kyčlích ? zdá se, že když nejvyšší na nebi a spravedlivý Jupiter potrestal zločin Gigantů, o nichž vypovídají neslavné hroby, srazil je pod hory nikoliv kvůli kořisti, nýbrž aby na sebe každý uvalil odplatu *(mmm) za totéž, čím hřeší :* nemohli snést hanbu, nechtěli *(nnn) nic skrytého*, aby, zlomeni silou veder, *neodhalili* kořist.

Ne vero diutius, ipsa loci caligine offendare, cum bona venia exi mi Lector, exi *nemo te tenet !* Si non penitus graphicos spelaei hujus cursus, qui se ad medium ferme lapidem insinuant, et genuinam agnoscis descriptionem : eam haeresim subterfuge, ne mordax Catonis superfundas acetum. In tenebris crede omnia lucubrata, errorem tenebris imputa, ne conatui succenseas meo. Suffecerit autem mihi attentasse id, quod ante nemini : Tu si liberalioris es Didascalus Musae, ad vivum revocaturus mea, primum prome Tua, in tam magnis, vel voluisse sat est : sed et crede ; esse tam paene inscrutabilia in procinctu (solitudine hac, in qua foramen isthoc est durante,) Divam

Aby ses však necítil déle dotčen samotnou temnotou místa, vyjdi ven, můj čtenáři, vyjdi, *nikdo tě nedrží* ! jestliže směry cest v této jeskyni, které se vinou téměř půl míle, popsány v hloubce, neuznáš tento popis za správný : tomuto mylnému názoru unikni, abys nerozlil Katonův kousavý ocet. Věř, že v temnotách je vše osvětleno umělým světlem, omyl klaď za vinu tmám, aby ses nepohoršoval na mou snahu. Mně však postačuje, že jsem se o to, o co předtím nikdo, pokusil. Jsi-li ty učitelem ušlechtilejší Múzy a hodláš-li posuzovat mé [popisy] podle skutečnosti, projev nejprve svoje, neboť v tak významných záležitostech stačí, že jsem chtěl : věř však,

nostram coronantia) loca : esse tam immanes, et in Coelum erectas rupes, quae prorutae vi ventorum, in mille fragmenta dissiluere, *esse praerupta (ooo) omnia saxis,* omnia *cautibus impedita ;* esse tam squalidam ruinis saxorum solitudinem; ut si in tota Marcomannorum quanta quanta est, regione comparem loci indages effigiem, oleum, operamque perdas oportet. Jam illa Abyssi uno lapide a Kyriteina distans ingens vorago, concursu torrentis cavata ; illius plane investigabilis natura, altitudo, jugum perpetuum, opacum, umbrosum ; illa nulli attentata profunditas, et immensitas : cujus ima arctissima a nostris adeo conspectibus subducta sunt ; ut amplissima inibi aqua scintillet tantum, non fluat ; illa *(ppp) nulli pervia saxa,* ab imo statim, in acutum cacumen exurgentia ; quam Tibi loquuntur, atque nostram *(qqq) Abyssum Gratiarum ?* Et vero *(rrr) nondum erant Abyssi, quando ipsa ludens in orbe terrarum ;* jam sibi jure materno paciscebatur hanc Vallem : *nondum montes gravi mole confliterant,* quando jam haec Divinissima MATER, in caverna hujus maceriae *(sss) ut columba meditabatur,* qui, et quibus, ipso horreo (quod ajunt), suorum thesaurorum scrinia *esset partitura (ttt) et delectabatur per singulos dies, ludens coram eo.*

že se tu vyskytují téměř nezbadatelná místa (v této trvalé pustině, v níž je tento otvor), věnčící naši Božskou [Matku] : jsou tu tak obrovské a k nebi strmící skály, které se rozskočily na tisíc kousků, povaleny silou větrů, že je tu všude plno strmých (ooo) balvanů a vše je skalisky zataraseno, vše je neschůdné ; že tak divoká jest tato samota troskami skal ; že kdybys v celé zemi Markomanů, jak je jen veliká, pátral po místě podobného vzezření,jen výlohu a námahu bys musel utratiti. Nuže tedy ona jednu míli od Křtin vzdálená ohromná propast sbíhající bystřinou vyhloubená ; její naprosto nezbadatelná povaha, hloubka, její nepřetržitý, temný, stinný skalní hřbet ; ona hlubokost a nesmírnost, o niž se nikdo nepokouší, její nejužší nitro, tak velice se vymykající našim pohledům ; že převeliká voda v ní tam jenom jiskří a neteče ; ony (ppp) pro nikoho neschůdné skály, hned ze spodu vystupující v ostrý vršek ; o kom jiném Ti vypráví než o naší (qqq) Propasti Milosti ? a věru (rrr) ještě nebyly propasti, když ona hrajíc po okrsku zemském ; mateřským právem si vyhrazovala toto údolí : ještě nestály hory s obrovskou tíží, když si tato naprosto božská MATKA v trhlinách této skály (sss) jako holubice rozjímala, kterak a kterým (jak se říká) svých pokladů sklady rozdíleti měla (ttt) a kochala se rozkoší každý den hrajíc před ním.

Nec immerito MATREM hanc Abyssum (de qua res) accolae indigitavere, ob quam causam non liquet ; ob istam tamen, ambigi nequit : quod si quis uxoria muliere (quae cito mala crescit, sicut mala herba, ut Jurisperitorum dogma commune) a principio laetus, dein´ angustia rei familiaris inclusus, liberis orbus, ignominiae, odioque, conjugis maestus, illacrymat ; amore in impatientiam verso, ad hujus MATRIS Tribunal una provocat, occidione (illam praecipitando) non perenni jurgio causam deleturus. Ne tamen in nostro Tripode haec cocta putes, vulgi effatum crede : Quidquid sit *(vvv) nunquam ad liquidum perducitur fama,*

Domácí lid ne neprávem ukázal na tuto Propast (o níž bylo pojednáno) jako na nějakou MATKU ; není zcela jasno, z které příčiny ; nedá se však pochybovati, že by z téhle : jestliže někdo [muž] ze ženy manželky, kteráž (je-li zlá, rychle roste jako zlá bylina ; podle obecné průpovědi právníků) z počátku radost má, potom stísněný nedostatkem jmění, o děti připravený, z hanby a nenávistí manželčinou zarmoucený, zaslzí ; láska obrátí se v netrpělivost, a zároveň se odvolá k soudné stolici, rozepři s touhletou MATKOU chtěje učinit konec, ji zabije (svrhne ji dolů), ne ustavičným hádáním. Abys však se nedomníval, že jsme si to my

omnia illa tradente, majora sunt vero. Et Apollo ille nobis certe fuerit ; quisquis vorticibus hujus Abyssi implicitus, propitio fidere enatarit, quandoquidem illius vitalissimae aquae, uno circiter post quadrante milliaribus ebulliant. Unum memorant Grach Wassek, sed non probant. Quid vultis incolae ? MATRIS indicio inique hanc Abyssum insignitis, quae incautos vorat ? Nostram dicite, quae, *(www)* benevola MATER est, *et omnia in utilitatem nostram parat, atque conservat.*

vymysleli a uvařili, věř lidovému výroku : Buď si co buď *(vvv) nikdy se nedostane na místo pověst nezkalená, vše se jejím šířením zvětšuje nad skutečnost.* A za Apollona bychom jistě měli toho, kdo ponořiv se do tůní této jeskyně, se šťastnou sudbou by vyplaval, když totiž její velmi čerstvé vody asi za čtvrt míle teprve vyvěrají. O jednom to říkají, Vaskovi Grachovi, ale nedokazují. Co chcete domácí lidé ? Vy nesprávně dáváte název MATKY této propasti, která pohlcuje neopatrné ? naší tak říkejte, která jest *(www)* MATKA blahovolná *a všechno k našemu prospěchu chystá a zachovává.*

I N D E X M A R G I N A L I Í

Celkový počet marginalií páté kapitoly je 69 ; z tohoto počtu je celkem 15 z Písma Svatého (Starý Zákon 12, Nový Zákon 3) ; z klasických autorů je největší počet – celkem 6 citátů – z díla : Q.Curtius Rufus : Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt.
Z celkového počtu 69 mohlo být ověřeno 62, pouze 7 marginalií nebylo možno ověřit !
Dvě marginalie, a sice : (kk) a (iii) nejsou v originálním latinském textu vysázeny kursivou, jejich rozsah nelze přesně určit.

A/ VERGILIUS Maro Publius
Aeneis ; kniha 1, verš 317
B/ SENECA Lucius Annaeus
Quaestiones naturales (Otázky přírodní filozofie) ; kniha 3, kapitola 5
C/ Q.CURTIUS Rufus
Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt
(O činech Alexandra Velikého, krále macedonského) ; kniha 7, kapitola 11, verš 3
D/ BARCLAIUS Ioannes BACLAY John
Argenis ; kniha 4, kapitola 3, oddíl 5
E/ VERGILIUS Maro Publius
Aeneis ; kniha 6, verš 126 a 128
F/ Nový Zákon, Evangelium podle sv. Lukáše, kapitola 10, verš 7
G/ CLAUDIANUS Claudius
In Ruffinum (Invektiva proti Ruffinovi) ; kniha 2, verš 53
H/ GELLIUS Aulus
Noctium Atticarum libri XX (Atické noci) ; kniha 4, kapitola 5, verš 5
I/ GUNTHERUS Parisiensis
Ligurini de Gestis imp. Caesaris Friderici primi Augusti libri decem
Kniha 1, verš 477
K/ LIPSIUS Iustus LIPS Joest
Politicorum sive civilis doctrinae libri sex
(Šest knih politických otázek neboli občanské nauky) ; kniha 2, kapitola 1
L/ POLYBIOS Megalopolitanus
Istoriai (Historiarum libri priores – Dějiny) ; kniha 3, kapitola 15, oddíl 7 a 8
M/ Starý Zákon, II.kniha Královská (Samuelova) ; kapitola 18, verš 17
N/ GELLIUS Aulus
Noctium Atticarum libri XX (Atické noci) ; kniha 2, kapitola 10 [nadpis kapitoly]
O/ RUPERTUS Diutiensis RUPERT von Deutz
Pravděpodobné dílo : Rupertus – Abbas monast. S.Heriberti Tuitiensis libri 42, de operibus sanctae Trinitatis, cum luculentissimis capitulorum argumentis, cunctisque scriptarum locis etc. (Lovanii, 1551)
Commentarii in Canticum Canticorum ; kniha 3
P/ Starý Zákon, Canticum Canticorum (Píseň písní) ; kapitola 2, verš 14
Q/ GELLIUS Aulus
Noctium Atticarum libri XX (Atické noci) ; kniha 2, kapitola 28, verš 1
R/ BENZONI Rutilius
Pravděpodobné dílo : De anno sancti Jubilaei ; kniha 6, kapitola 21
S/ BISSELIUS Ioannes
Pravděpodobné dílo : Illustrium ab orbe condito ruinarum decades quattuor; čís.8

T/ SENECA Lucius Annaeus
Epistolae ad Lucilium (Listy Luciliovi) ; list 41

V/ SENECA Lucius Annaeus
Quaestiones naturales (Otázky přírodní filozofie) ; kniha 5, kapitola 15, verš 3

W/ PICCOLOMINI Aeneas Sylvius PIUS II.
Asiae Europaeque elegantiss. descriptio, mira festivitate tum veterum tum recentium res memoratum dignas complectens maximae quae sub Frederico III. apud Europeos Christiani cum Turcis, Prutensis … etc.
De secunda Asiae parte, kapitola 24, věta druhá

X/ Starý Zákon, I.kniha Královská (Samuelova) ; kapitola 22, verš 1

Y/ Starý Zákon, I.kniha Královská (Samuelova) ; kapitola 23, verš 23

Z/ Starý Zákon, Ecclesiasticus (kniha Sírachovcova) ; kapitola 24, verš 39

Aa/ BISSELIUS Ioannes
Pravděpodobné dílo : Illustrium ab orbe condito ruinarum decades quattuor; čís.7

Bb/ GUNTHERUS Parisiensis
Ligurini de Gestis imp. Caesaris Friderici primi Augusti libri decem
Kniha 1, verš 419

Cc/ PLINIUS Secundus
Naturalis historiae libri 37 (Kapitoly o přírodě) ; kniha 2, kapitola 82

Dd/ VADIANUS Ioachimus von WATT Joachim
Pomponius Mela : De orbis situ libri III. Accuratissime emendati, una cum commentariis Ioachimi Vadiani. Adiecta sunt praeterea loca aliquot ex Vadiani commentariis summatis repetita.
Kniha 1, de Cilicia, komentář k písmenu h)

Ee/ SENECA Lucius Annaeus
Quaestiones naturales (Otázky přírodní filozofie) ; kniha 5, kapitola 15, verš 2

Ff/ LIVIUS Titus
Ab urbe condita (Dějiny) ; kniha 21, kapitola 37, verš 2

Gg/ LIPSIUS Justus LIPS Joest
De Amphitheatris quae extra Romam libellus. In quo Formae eorum aliquot Typi.
De Amphitheatris, kapitola 6, 2.odstavec

Hh/ PAUSANIAS
Graeciae descriptio (Cesta po Řecku) ; kniha 7 Achaia, kapitola 5, odstavec 12
[v originálním pramenu je text citátu řecky : Σμυρναιοις δε ποταμος Μελες ύδορε στικαλλιστον καί σπήλαιον έπί ταί πηγαις ενθα Όμηρον ποιησαι τάέ λέγουσι]
[latinský text z roku 1838 uvádí tento citát následovně : Apud Smyrnaeos longe pulcherrimus est amnis Meles ; ad eius caput antrum, in quo Homerum tradunt carmina sua fecisse.]

Ii/ PAUSANIAS
Graeciae descriptio (Cesta po Řecku) ; kniha 1 Attika, kapitola 33, odstavec 5
[v originálním pramenu je text citátu řecky : Λιξίτας καλουσι]
[latinský text z roku 1838 uvádí tento citát následovně : Lixitas appellant]

Kk/ Pravděpodobný autor : BARTHOLINUS Richardus
Pravděpodobné dílo : Austriados libri duodecim ; verš 657

Ll/ BARTHOLOMAEUS Anglicus
De proprietatibus rerum (Vlastnosti věcí) ; kniha 15, kapitola 55
[Poznámka : na uvedeném místě nebyl uvedený citát nalezen !]

Mm/ .CURTIUS Rufus
Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt
(O činech Alexandra Velikého, krále macedonského) ; kniha 8, kapitola 2, verš 21

Nn/ IUVENALIS Decimus Iunius
Satirarum libri quinque (Satyry) ; satira 8, verš 24

Oo/ BARCLAIUS Ioannes BARCLAY John
Argenis ; kniha 1, kapitola 10, odstavec 1, 2.věta

Pp/ Nový Zákon, List k Efezským ; kapitola 5, verš 8

Qq/ SOLINUS Gaius Iulius
Pravděpodobné dílo : Collectanea rerum memorabilium ; kapitola 51

Rr/ Starý Zákon, I.kniha Královská (Samuelova) ; kapitola 24, verš 3

Ss/ CICERO Marcus Tullius
Epistulae ad Atticum (Listy Attikovi) ; kniha 4, list 11, verš 2
[v latinském originále tohoto listu je citát uveden řecky a zní : ουδεν γλυκυτερον ἢπ αντ. ειδέναι]
[Poznámka : jedná se o verš ze ztracené Mennandrovy komedie]

Tt/ BOËTHIUS Anicius Manlius Severinus
De consolatione philosophiae (Filosofie Utěšitelka) ; kniha 2, prosa 5, verš 7

Vv/ COSMAS KOSMAS (děkan pražský)
Chronicae Bohemorum libri III (Kronika česká) ; kniha 2, kapitola 8, k roku 1040

Ww/ CLAUDIANUS Claudius
Panegyricus dictus Honorio Augusto Quartum Consuli ; verš 109

Xx/ Starý Zákon, kniha Jóbova ; kapitola 38, verš 30

Yy/ SENECA Lucius Annaeus
Quaestiones naturales (Otázky přírodní filozofie) ; kniha 3, kapitola 2

Zz/ MELA Pomponius
De orbis situ libri III, accuratissime emendati, una cum commentariis Ioachimi Vadiani.
Adiecta sunt praeterea loca aliquot ex Vadiani commentariis summatim repetita.
Kniha 1, de Cilicia, věta 72 a 73

Aaa/ MELA Pomponius
De orbis situ libri III, accuratissime emendati, una cum commentariis Ioachimi Vadiani.
Adiecta sunt praeterea loca aliquot ex Vadiani commentariis summatim repetita.
Kniha 1, de Cilicia, strana 63, komentář k písmenu F/

Bbb/ LUCRETIUS Titus Carus
De rerum natura libri sex (O přírodě) ; kniha 1, verš 347 a 348

Ccc/ Q.CURTIUS Rufus
Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt
(O činech Alexandra Velikého, krále macedonského) ; kniha 5, kapitola 5, verš 1

Ddd/ BARCLAIUS Ioannes BARCLAY John
Argenis ; kniha 2, kapitola 5, odstavec 4

Eee/ GUNTHERUS Parisiensis
Ligurini de Gestis imp. Caesaris Friderici primi Augusti libri decem
Kniha 1, verš 423

Fff/ PICCOLOMINI Aeneas Sylvius PIUS II.
Asiae Europaeque elegantiss. descriptio, mira festivitate tum veterum tum recentium res memoratum dignas complectens maximae quae sub Frederico III. apud Europeos Christiani cum Turcis, Prutensis, … etc.
De Asia minori, kapitola 81, 3.věta od konce

Ggg/ Q.CURTIUS Rufus
Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt
(O činech Alexandra Velikého, krále macedonského) ; kniha 7, kapitola 11, verš 3
[Poznámka : text tohoto citátu organicky navazuje na text citátu marginalie C)]

Hhh/ VERGILIUS Maro Publius
Aeneis ; kniha 3, verš 578 a 579

Iii/ LUCANUS Marcus Annaeus
Pharsalia sive de bello civili (Farsalské pole) ; kniha 5, verš 99, 100 a 101

Kkk/ Starý Zákon, Pátá kniha Mojžíšova (Deuteronomium); kapitola 2, verš 11

Lll/ PAUSANIAS
Graeciae descriptio (Cesta po Řecku) ;kniha 1 Attika, kapitola 35, odstavec 7
[v originálním pramenu je text citátu řecky : Λυδίας της άνω πόλις εστιν ου μεγά λη Τημένου θύραι. ενταυθα παραρραγέντος λόφου δια χειμωνα οστα εφάν η το σχημα παρέχοντα ες πίστιν ως έστιν ανθρώπου, επει δια μέγεθος ουκ εστιν όπως αν έδοξεν. αυτίκα δε λόγος ηλθ εν ες τους πολλους Γηρυόνου του Χρυσάορος ειναι μεν τον νεκρόν , ειναι δε και τον θρόνον]
[latinský text z roku 1838 uvádí tento citát následovně : In superiori Lydia non magna urbs est, quae Temeni porta dicitur. Ibi, ambeso tempestatibus sepulcro, ossa detecta sunt, quae nisi humanorum ossium figuram retinuissent, propter magnitudinem nemo ea hominis fuisse, ut crederet, adduci facile potuisset.In vulgus repente sermo manavit, Geryonae illud cadaver esse Chrysaoris filii : soliumque eius fuisse, quod in montis fragmento excisum cernebatur.]

Mmm/ Starý Zákon, Liber Sapientiae (Kniha Moudrosti) ; kapitola 11, verš 5

Nnn/ Nový Zákon, Evangelium podle sv. Matouše ; kapitola 10, verš 26

Ooo/ Q.CURTIUS Rufus
Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt
(O činech Alexandra Velikého, krále macedonského) ; kniha 5, kapitola 3, verš 8

Ppp/ CLAUDIANUS Claudius
De raptu Proserpinae (Únos Proserpiny) ; kniha 3, verš 384

Qqq/ Ióannes DAMASKÉNOS Joannes DAMASCENUS
Homilia I in Nativitatem Beatae Virginis Mariae ; odstavec 11, 3.věta
[v originálním pramenu je text citátu řecky : τήν τον θαυμάτων άβυσσον]
[latinský text z roku 1891 uvádí tento citát následovně : illam miraculorum abyssum]

Rrr/ Starý Zákon, Liber Proverbiae (kniha Přísloví) ; kapitola 8, verš 24 a 31

Sss/ Starý Zákon, Liber Isaiae Prophetae (kniha Izajášova) ; kapitola 38, verš 14

Ttt/ Starý Zákon, Liber Proverbiae (kniha Přísloví) ; kapitola 8, verš 30

Vvv/ Q.CURTIUS Rufus
Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt
(O činech Alexandra Velikého, krále macedonského) ; kniha 9, kapitola 2, verš 14

Www/ PLÚTARCHOS Chaironensis
De defectu oraculorum (O úpadku věštíren) kapitola 7, část C, konec
[v originálním pramenu je text citátu řecky : ευγνώμονα μητέρα
καί χρηστήν, παντα ποιουσαν ήμιν καί φυλάττουσαν]

Životopisné údaje o autorovi :
VIGSIUS Martin Alexander
Narozen kolem roku 1631.
Pocházel z Lublice, dnes součást obce Kružberk,okr. Opava (asi 26 km jihozápadně od Opavy)
Řádové sliby složil dne 8.prosince 1654.
Na kněze vysvěcen dne 11.ledna 1660.
Zemřel 14.2.1689 v Šaraticích u Brna

Bibliografie :
Karel Absolon : Martinus Alex. Vigsius, první zeměpisec Moravského Krasu.
Národní obroda, roč. I, čís. 185 ze dne 16.XII.1945
Latinský text přeložili Josef Kalabus a dr. K. Večeřa.
Karel Absolon : Moravský kras I.díl, str. 21 a 22
Praha, Academia 1970
Hugo Sáňka : Autor první knihy o Křtinách.
Vlastivědné zprávy z Adamova a okolí ;
1962, roč. 6, čís. 3, strana 14 – 16.
Jan Skutil : Křtinské údolí Martina Alexandra Vigsia.
Sborník Okresního vlastivědného muzea v Blansku, VI-VII/1974-1975,
strana 165 až 168.
Blansko, 1977

V Y S V Ě T L I V K Y K T E X T U

Poznámka k českému překladu textu :
Od strany 31 originálu, počínaje od poloviny věty, která v českém překladu zní : „… věř však, že se tu vyskytují téměř nezbadatelná místa …“ až do konce uvedeného českého textu je český překlad převzat z překladu, již publikovaného prof. dr. Karlem Absolonem v článku „Martinus Alex. Vigsius, první zeměpisec Moravského Krasu ; Národní obroda, roč. I., čís. 185 ze dne 16.XII.1945 ; tento překlad pořídili Josef Kalabus a dr. K.Večeřa. Překlad převzat s nepatrnými úpravami. [V tomto textu od strany 14 poslední řádek].

Poslední odstavec na straně 32 originálu, 8.řádek odspodu, věta „A za Apollona bychom jistě měli toho …“ je Vigsiem pozměněný citát z Vergilia, Bucolica (Zpěvy rolnické), ekloga III, verš 104.V tomto překladu viz stranu 16

Poznámka k použitým délkovým mírám a jejich přepočtu na dnešní hodnoty : z Vigsiova textu na str. 32 originálu „ona jednu míli od Křtin vzdálená ohromnápropast“ vyplývá, že autor uvažuje v tzv. znojemských mílích. Jedna znojemská míle = 12,2 km, což odpovídá vzdálenosti Macochy od Křtin. Vycházím z této úvahy a přepočítávám údaje podle znojemské míle takto :
1 míle = 60 honů ; 1 hon = 5 provazců ; 1 hon = 125 dvoukroků; 1 provazec = 52 loktů ;
1 dvoukrok = 2 lokty. Tudíž : 1 dvoukrok [passus] = 1,56 m
1 sáh [orgyia] = 2,35 m
1 stopa [pedes] = 31 cm

. . . .

Hebros řeka na Balkánském poloostrově, bulharsky Marica, řecky Evros, turecky Meric. Délka 256 km.
Baba kopec mezi Křtinami, Babicemi a Kanicemi ; nadmořská výška 497 m.

. . . .

Dvojitý otvor ve skalách : ústí jednoho je úzké a temné atd.
Míněna je jeskyně Vokounka, číslo jeskynního vchodu podle Jednotné registrace jeskynních vchodů v Chráněné krajinné oblasti Moravský kras, Ing. Igor Audy z roku 1975 je : **1101.**
Druhým otvorem je pravděpodobně míněna jeskyně Malá Drátenická, číslo jeskynního vchodu podle Jednotné registrace jeskynních vchodů je : **1103.**

Nový hrad zříceniny gotického hradního komplexu, 4 km jižně od Blanska. Hrad zničen za švédských válek.

Ikarus (Daidalos) mytický řecký sochař a vynálezce, který se jako první člověk vznesl na křídlech zhotovených lidskou rukou.

~
. . . .

Následovníky, [druhé] Curtie : CURTIUS Marcus, římský hrdina, obětoval se r. 362 pro Řím; v plné zboji se vrhl do propasti na římském fóru, na místě dnešního Lacus Curtius.

Pythagoras řecký filosof a matematik (592 – 507 př.Kr.), z ostrova Samu. Jeho stoupenci posilovali idealistické a mystické tendence ve filosofii.

Kartagiňané obyvatelé Kartága, starověkého města na severu dnešního Tuniska při pobřeží Středozemního moře. Dobyto Římany po 3. punské válce. Roku 698 zničeno Araby.

Abšalóm třetí syn krále Davida ; byl zabit Jóabem a pohřben v jámě, na níž byla snesena hromada kamení. Dodnes k vidění v Cedronském údolí v Jeruzalémě.

Štěpán jeden z prvních jáhnů křesťanské Církve, podle Nového Zákona Skutků apoštolských byl ukamenován.

Parský mramor sněhobílý mramor z ostrova Paros ; řecký ostrov v Egejském moři v souostroví Kyklády.

~
. . . .

Xerxes I. achajmenovský vládce, nástupce krále Dareia I. ; potlačil povstání v Egyptě a podnikl tažení do Řecka

Athos hora v Řecku, 2033 m n.m., mnišská republika se 17 dodnes činnými kláštery řecko-ortodoxní víry.

Filip míněn Filip II. Makedonský (382 – 336 př.Kr.)

Alexandr Makedonský (Veliký) (356 – 323 př.Kr.) makedonský král, porazil perského krále Dareia III., obsadil Egypt, táhl do Indie. Zorganizoval řeckou říši, největší územní rozsah, po jeho smrti se říše rozpadla.

Troglodyt obyvatel podzemních obydlí, jeskynní člověk

~
. . . .

Bellona římská bohyně války

Adulám jeskyně Adulám byla podle tradice na jih od Betléma ; uchýlil se do ní král David před Saulem.

Řecké olympiády vrcholné sportovní soutěže ve starověkém Řecku konané jednou za čtyři roky.

Parasang staroperská délková míra = 30 řeckých stadií = 5.549 m

Hannibal (247 – 183 př.Kr.) kartaginský vojevůdce. Roku 216 př.Kr. vtáhl přes Pyreneje a Alpy nečekaně o Itálie a zničil římskou armádu u Kann.

~
. . . .

Homér nejstarší známý řecký epický básník, žil asi v 8.století před Kristem
Meles řeka v Turecku, vlévá se u Smyrny (Izmir) do moře, dnešní název je Gediz.
Lixité též Nasamonové nebo Atlanti – starověký národ obývající pohoří Atlas v západní Africe

Popis jeskyně se týká jeskyně Výpustek, číslo jeskynního vchodu podle Jednotné registrace jeskynních vchodů v Chráněné krajinné oblasti Moravský kras, Ing. Igor Audy z roku 1975 je : **1131.**

Karel Eusebius z Lichtenštejna
narozen roku 1611
Zemřel 3.února 1684 V Kostelci nad Černými Lesy, pohřben na Vranově.

. ˜ . . . ˜ ı

Kastor dvojčata Kastor a Polydeukés, synové Diovi.Ochránci domu, zápasů,šermířských her a atletů
Dis = Plutón kultovní název vládce podsvětí

. ˜ . . . ı

Kórycká jeskyně, město v jižní Anatolii (Turecko), vzdáleno 85 km jihozápadně
Korykos od střediska provincie Mersinu.

. ˜ . . . ı

Juno starořímská bohyně, ochránkyně žen
Nissa město v Turecku v Kappadokii, dnešní název je Nevşehir
Charon podle starověké báje převozník zemřelých duší přes řeky v podsvětí.
Enkelados (Hlučící) král Gigantů, kterého Zeus přemohl a povalil pod ostrov Sicílii
Etna sopka na východním pobřeží Sicílie, 3.323 m n.m.
Inarime sopečný ostrov v Neapolském zálivu, dnešní název Ischia
Typhoëus mytický obr, který se odvážil boje o vládu nad světem, přemožen a svržen do hlubin země, odkud občas chrlí oheň
Prometheus Titán, utvořil prvního člověka a přinesl lidem oheň, za to byl přikován ke skále na Kavkaze.

. ˜ . . . ı

Anákovci původní obyvatelé Palestiny, obávaní válečníci, počítaní mezi obry.
Leontini město na Sicílii
Lýdie historické území v Malé Asii. Po porážce Kýrem II. připojena k Persii.
Jupiter v římské mytologii nejvyšší bůh nebes a vesmíru.
Giganti v řecké mytologii nezranitelní obři, synové bohyně Země Gaie z kapek krve boha nebes Úrana.
Geryónes trojtělý obr, který sídlil na ostrově Erythei.
Lapithové mytický horský kmen, pověstný vítězným bojem s Kentaury.
Kato 234 – 149 př.Kr., římský politik, odpůrce nekritického přejímání řeckých kulturních vzorů.
...abys nerozlil kousavý ocet… = Význam : aby ses nepřipravil o prozíravý (bystrý) úsudek.

. ˜ . . . ı

Markomani západogermánský kmen ; na přelomu letopočtu se pod vedením Marobunda přesunuli do Čech a k Dunaji.

Apollón dle řecké mytologie bůh světla, slunce, hudby a věštění, syn Dia a Léthé.

Vašek Grach pohádková postava z Moravského krasu, údajně se mu podařilo dostat se po podzemní Punkvě z Macochy ven po vodě. Pověst zaznamenali Martin Kříž a Karla Bufková-Wanklová

Z latinského originálu přeložil : Jakub Žytek, Orlová
Redakce, index marginalií a vysvětlivky k textu : MUDr.Jiří Urban, Brno